

روش رسیدگی به پرونده های کیفری در دادسرا

((همراه با دستورات قضایی))

مؤلف:

مجید عطایی جنتی (قاضی دادگستری)

سررسانه عطائی جتئی، نجف

هوان روش رسیدگی به پرونده‌های کیفری در دادسرا (همراه با دستورات قضایی)

نگارنده: مجید عطائی جتئی

مشخصات نشر اول: حقوق بويا، ۱۳۹۷

ISBN: 978-600-96929-4-4

پادانگه: کتابخانه، ص: ۲۴۰ همچنين به صورت زیرنویس.

موضوع: آیین دادرسی جزایی - ایران

موضوع: رویه قضایی - ایران

موضوع: حقوق جزا - ایران - دعوای

ردمندی کنگره: ۱۳۹۶، ۹ / ۲۶ / ۲۶۱۰ KMH

شماره مدرک: ۲۵۵۷۳۳۹

ردمندی دیوبی: ۲۲۵ / ۵۵۰۵

روش رسیدگی به پرونده‌های کیفری در دادسرا (همراه با دستورات قضایی)

حقوق بويا

مجید عطائی جتئی (امیر دادرسی)

ناشر:	حقوق بويا
چاپ:	سرمد / سوم ۱۳۹۷
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۲۰۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۶۵۲۸-۴-۶

مراکز پخش:

قم / خیابان ارم / جنب بانک ملی / پاساژ ناشران / پلاک ۲۲

۰۹۱۲۶۵۲۵۰۷۰ / ۰۲۵-۳۷۷۴۹۲۷۴

کانال تلگرام: @nashrehoghoghepoya

فروشگاه اینترنتی: www.hpbook.ir

تهران انشر میزان ۶۶۴۶۷۷۷۰

تهران اکتاب آوا ۶۶۹۷۴۱۳۰

فهرست مطالب

- مقدمه ۱۱
- فصل اول: روش رسیدگی به پرونده های کیفری در دادسرا ۱۳
- ۱- کلیاتی در مورد آیین دادرسی کیفری ۱۳
- ۱-۱- موضوع آیین دادرسی کیفری ۱۴
- ۱-۲- مراحل دادرسی کیفری ۱۴
- ۲-۱- قلمرو آیین دادرسی کیفری ۱۶
- ۲-۲- نحوه تشکیل یک پرونده جزایی ۱۸
- ۱-۲- از طریق اعلام و اخبار ضابطان دادگستری، مقامات رسمی یا اشخاص موثق و مطمئن ۱۸
- ۲-۲- از طریق شکایت شاکی یا مدعی خصوصی ۲۴
- ۳- شکوائیه ۲۴
- لازم به ذکر است شماره شناسنامه، شماره ملی و- نیز در شکوائیه باید قید گردد. ۲۶
- ۱-۲- نکات مربوط به شکوائیه ۲۷
- ۲-۲- سوالات مربوط به شکوائیه ۲۸
- ۴- مرجع تقدیم شکایت شاکی (شکوائیه) ۳۲
- ۵- مقام ارجاع پرونده جزایی به شعب ۳۳
- ۶- نظریات در خصوص ثبت و عدم ثبت پرونده جزایی در دادسرا ۳۶

- ۳۸- مواردی که دادیار یا بازپرس بعد از ارجاع پرونده باید رعایت کند..... ۳۸
- ۳۸- ۱-۷- دقت در امر ارجاع..... ۳۸
- ۳۸- ۲-۷- صلاحیت..... ۳۸
- ۴۳- ۱-۲-۷- سوالات مربوط به صلاحیت..... ۴۳
- ۴۷- ۳-۷- ذی سمت بودن شاکی..... ۴۷
- ۵۲- ۴-۷- جرم بودن عمل ارتكابی..... ۵۲
- ۶۷- ۵-۷- مرور زمان..... ۶۷
- ۶۸- ۱-۵-۷- نکات مربوط به مرور زمان..... ۶۸
- ۶۹- ۲-۵-۷- سوالات مربوط به مرور زمان..... ۶۹
- ۷۲- ۸- تحقیقات مقدماتی..... ۷۲
- ۷۲- ۱-۸- ویژگی های تحقیقات مقدماتی..... ۷۲
- ۷۶- ۹- اخذ اظهارات شاکی..... ۷۶
- ۷۷- ۱-۹- نمونه فرم اخذ اظهارات شاکی..... ۷۷
- ۷۹- ۲-۹- نکات مربوط به اخذ اظهارات شاکی..... ۷۹
- ۸۱- ۳-۹- سوالات مربوط به اخذ اظهارات شاکی..... ۸۱
- ۹۲- مبحث دوم سوالات از شاکی در جرائم کثیر الوقوع..... ۹۲
- ۹۲- ۱-۴-۹- جرم جعل..... ۹۲
- ۹۳- ۲-۴-۹- جرم نزاع دسته جمعی..... ۹۳
- ۹۳- ۳-۴-۹- تهدید..... ۹۳
- ۹۴- ۴-۴-۹- خیانت در امانت..... ۹۴
- ۹۴- ۵-۴-۹- کلاهبرداری..... ۹۴
- ۹۵- ۶-۴-۹- سرقت..... ۹۵
- ۹۶- ۷-۴-۹- تصرف عدوانی..... ۹۶
- ۹۶- ۸-۴-۹- ضرب و جرح..... ۹۶
- ۹۷- ۹-۴-۹- افتراء عملی..... ۹۷

- ۹۷-۹-۴-۱۰- افتراء قولی.....
- ۹۷-۹-۴-۱۱- تخریب.....
- ۹۸-۹-۴-۱۲- ترک انفاق.....
- ۹۸-۹-۴-۱۳- توهین.....
- ۹۸-۹-۴-۱۴- حادنه کار.....
- ۹۹-۹-۴-۱۵- صدور چک بلامحل.....
- ۹۹-۹-۴-۱۶- نشر اکاذیب.....
- ۱۰۰-۹-۴-۱۷- مزاحمت تلفنی.....
- ۱۰۰-۱- حالاتی که ممکن است بعد از اظهارات شاکی پدید آید.....
- ۱۰۲-۱-۱- موضوع ارتكابی فاقد وصف مجرمانه باشد.....
- ۱۰۳-۱-۱-۱- نمونه فرار منع تعقیب.....
- ۱۰۴-۱-۲- مقام قضایی صالح به رسیدگی نباشد.....
- ۱۰۴-۱-۲-۱- عدم صلاحیت به خاطر محل وقوع جرم.....
- ۱۰۵-۱-۱-۲-۱- نمونه فرم قرار عدم صلاحیت به خاطر محل وقوع جرم.....
- ۱۰۵-۲-۲-۱- عدم صلاحیت به خاطر شخصیت مرتکب.....
- ۱۰۷-۱-۲-۲-۱- نمونه فرم قرار عدم صلاحیت به خاطر شخصیت مرتکب.....
- ۱۰۷-۲-۲-۲-۱- نمونه فرم دوم قرار عدم صلاحیت به خاطر شخصیت مرتکب.....
- ۱۰۸-۳-۱-۰- مرور زمان طرح شکایت گذاشته باشد.....
- ۱۰۹-۱-۳-۱-۰- نمونه فرم.....
- ۱۰۹-۴-۱-۰- جرم ارتكابی درجه ۸ و ۷ باشد.....
- ۱۱۴-۵-۱-۰- جرم ارتكابی از جرائم منافی عفت باشد.....
- ۱۱۴-۶-۱-۰- شرایط رسیدگی وجود داشته و دلایل کافی باشد.....
- ۱۱۴-۷-۱-۰- شرایط رسیدگی وجود داشته و دلایل کافی نباشد و نیازی به تحقیق باشد.....
- ۱۱۵.....

- ۱۰-۶-۱- خود مقام قضایی در پی تحصیل دلیل و تحقیق باشد و ارجاع به ضابطین نباشد ۱۱۵
- ۱۰-۷-۲- مقام قضایی جمع آوری دلایل را با دستورات مرتبط با جرم به ضابطین واگذار نماید ۱۱۵
- ۱۰-۷-۲-۱- ویژگی های دستورات به ضابطین ۱۱۵
- ۱۰-۷-۲-۲- نمونه دستورات ۱۱۸
- ۱۰-۷-۲-۲-۱- فروش مال غیر اموال منقول و کلاهبرداری ۱۱۸
- ۱۰-۷-۲-۲-۲- تحصیل مال از طریق نامشروع ۱۱۹
- ۱۰-۷-۲-۲-۳- ضرب و جرح عمدی ۱۲۰
- ۱۰-۷-۲-۲-۴- سرقت تعزیری ۱۲۲
- ۱۰-۷-۲-۲-۵- فروش مال غیر ۱۲۳
- ۱۰-۷-۲-۲-۶- تصرف عدوانی ۱۲۴
- ۱۰-۷-۲-۲-۷- افتراء ۱۲۵
- ۱۰-۷-۲-۲-۸- جرایم پزشکی ۱۲۶
- ۱۰-۷-۲-۲-۹- ترک انفاق ۱۲۷
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۰- خیانت در امانت ۱۲۷
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۱- سرقت تعزیری و پلیس فتا ۱۲۹
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۲- توهین و تهدید ۱۳۰
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۳- تحصیل مال از طریق نامشروع ۱۳۲
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۴- چک بلامحل ۱۳۳
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۵- ممانعت و مزاحمت از حق ۱۳۴
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۶- تخریب ۱۳۵
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۷- حادثه کار ۱۳۶
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۸- تصادفات ۱۳۷
- ۱۰-۷-۲-۲-۱۹- ربا ۱۳۸

- ۱۳۹..... کلاهبرداری سنتی ۱-۷-۲-۲-۲۰
- ۱۴۰..... قتل (عمومی) ۱-۷-۲-۲-۲۱
- ۱۴۱..... قتل ناشی از ضرب و جرح ۱-۷-۲-۲-۲۲
- ۱۴۴..... قتل با اسلحه ۱-۷-۲-۲-۲۳
- ۱۴۶..... آدم ربایی ۱-۷-۲-۲-۲۴
- ۱۴۷..... گزارش فوت مشکوک ۱-۷-۲-۲-۲۵
- ۱۴۸..... مزاحمت تلفنی ۱-۷-۲-۲-۲۶
- ۱۴۹..... اخلال در نظم عمومی ۱-۷-۲-۲-۲۷
- ۱۴۹..... ارشاد ۱-۷-۲-۲-۲۸
- ۱۴۹..... جرایم علیه بهداشت عمومی ۱-۷-۲-۲-۲۹
- ۱۵۰..... ورود به عتق ۱-۷-۲-۲-۳۰
- ۱۵۰..... شرب خمر ۱-۷-۲-۲-۳۱
- ۱۵۱..... نگهداری و حمل مشروبات الکلی ۱-۷-۲-۲-۳۲
- ۱۵۱..... نگهداری شوکر و اسپری فلفل ۱-۷-۲-۲-۳۳
- ۱۵۱..... نزاع دست جمعی ۱-۷-۲-۲-۳۴
- ۱۵۲..... شکار غیر قانونی ۱-۷-۲-۲-۳۵
- ۱۵۳..... قدرت نمایی با چاقو/انهدید با چاقو/اخاذی با چاقو..... ۱-۷-۲-۲-۳۶
- ۱۵۳..... مواد مخدر ۱-۷-۲-۲-۳۷
- ۱۵۴..... قاچاق کالا و ارز ۱-۷-۲-۲-۳۸
- ۱۵۶..... جرائم ضد امنیت و جاسوسی ۱-۷-۲-۲-۳۹
- ۱۵۷..... اهانت به مقدسات مذهبی ۱-۷-۲-۲-۴۰
- ۱۵۷..... تهیه و ترویج سکه قلب ۱-۷-۲-۲-۴۱
- ۱۵۸..... جعل ۱-۷-۲-۲-۴۲
- ۱۵۸..... تخریب اموال تاریخی فرهنگی و مذهبی ۱-۷-۲-۲-۴۳
- ۱۵۹..... حفاری غیرمجاز ۱-۷-۲-۲-۴۴

- ۱۶۰-۱-۲-۲-۷-۴۵- جریمه ضد عفت و اخلاق عمومی ۱۶۰
- ۱۶۰-۱-۲-۲-۷-۴۶- عدم ثبت واقعه ازدواج و طلاق ۱۶۰
- ۱۶۱-۱-۲-۲-۷-۴۷- فریب در امر ازدواج توسط زوجین ۱۶۱
- ۱۶۱-۱-۲-۲-۷-۴۸- مزاحمت بانوان ۱۶۱
- ۱۶۲-۱-۲-۲-۷-۴۹- هرمی ۱۶۲
- ۱۶۲-۱-۲-۲-۷-۵۰- تکثیر و توزیع سی دی های مبتذل و مستهجن ۱۶۲
- ۱۶۳-۱-۲-۲-۷-۵۱- دایر کردن مراکز فساد ۱۶۳
- ۱۶۴-۱-۲-۸-۳- دستورات به صورت ناقص انجام شده است ۱۶۴
- ۱۶۴-۱-۲-۸-۴- دستورات به صورت کامل انجام شده است ۱۶۴
- ۱۶۵-۱-۲-۸-۱- دلایل اتهام کافی است ۱۶۵
- ۱۶۵-۱-۲-۸-۱-۱- نمونه برگ احضاریه متهم ۱۶۵
- ۱۶۶-۱-۲-۸-۲- دلایل اتهام کافی نباشد ۱۶۶
- ۱-۲-۸-۲-۱- نیاز به صدور دستور مجدد به مرجع انتظامی باشد
- ۱۶۶-۱-۲-۸-۲-۲- جرم ارتكابی از اموری باشد که نیاز به کارشناسی باشد
- ۱۶۶-۱-۲-۸-۲-۲-۲- انجام تحقیقات و جمع آوری ادله توسط خود مقام
- ۱۷۰- قضایی ۱۷۰
- ۱۷۱-۱-۲-۸-۲-۲-۱- نمونه احضاریه شاهد ۱۷۱
- ۱۷۲-۱-۲-۸-۲-۲-۲- نمونه برگ تحقیق از شاهد ۱۷۲
- ۱۷۳-۱-۲-۸-۲-۲-۱- نکات مربوط به اخذ اظهارات شهود ۱۷۳
- ۱۷۴-۱-۲-۸-۲-۲-۲- سوالات مربوط به اخذ اظهارات شهود ۱۷۴
- ۱۷۶-۱-۲-۸-۲-۲-۴- مقام قضایی شخص را به عنوان مطلع احضار کند ۱۷۶
- ۱۷۷-۱-۲-۸-۲-۲-۱- نمونه برگه احضاریه مطلع ۱۷۷
- ۱۷۸-۱-۲-۸-۲-۲-۲- نمونه برگ اخذ اظهارات مطلع ۱۷۸

- ۱۰-۱-۲-۴-۲-۴-۳ نکات مربوط به اخذ اظهارات مطلع ۱۸۰
- ۱۱- جلب شاهد مطلع متهم ۱۸۰
- ۱۱-۱- نمونه برگ جلب ۱۸۲
- ۱۱-۲- نمونه اذن ورود به محقیگاه ۱۸۳
- ۱۲- اخذ اظهارات متهم ۱۸۳
- ۱۲-۱- نکات مربوط به اخذ اظهارات متهم ۱۸۶
- ۱۲-۲- نمونه های از تفهیم اتهام ۱۸۷
- ۱۳- قرارهای تامین کیفری ۱۸۸
- ۱۳-۱- نمونه قرار التزام به حضور با تعیین وجه التزام ۱۸۹
- ۱۳-۲- نمونه قرار اخذ کفیل با تعیین وجه الكفاله ۱۹۱
- ۱۳-۳- نمونه قرار اخذ وثیقه اعم از وجه نقد، ضمانت نامه بانکی، مال منقول یا غیر منقول ۱۹۴
- ۱۳-۴- نمونه قرار بازداشت موقت با رعایت مواد ۲۲۷ و ۲۲۸ ۱۹۷
- ۱۳-۵- نکات مربوط به قرارهای تامین کیفری ۱۹۹
- ۱۳-۶- سوالات مربوط به قرارهای تامین کیفری ۲۰۲
- ۱۴- حالات بعد از صدور قرار تامین کیفری ۲۰۹
- ۱۴-۱- حالت اول ۲۱۰
- ۱۴-۲- حالت دوم ۲۱۱
- ۱۴-۳- حالت سوم ۲۱۲
- ۱۴-۴- حالت چهارم ۲۱۲
- ۱۵- صدور قرار نهایی ۲۱۲
- ۱۵-۱- نکات مربوط به قرار های نهایی ۲۱۲
- ۱۶- اظهار نظر در مورد قرار نهایی ۲۱۳
- ۱۷- صدور کیفر خواست ۲۱۴
- ۱۸- ۵۶ مورد از تخلفات در قضاوت در حین رسیدگی ۲۱۸

- ۱۹- نمونه سوالات مبتلا به در دادسرا ۲۲۲
- ۲۰- نمونه قرارهای کیفری ۲۲۸
- ۲۰-۱- نمونه قرار توقف تحقیقات ۲۲۸
- ۲۰-۲- قرار نظارت قضایی ۲۲۹
- ۲۰-۳- قرار عدم دسترسی متهم و وکیل متهم به اوراق، اسناد یا مدارک پرونده ۲۳۰
- ۲۰-۴- قرار رد درخواست شاکی ۲۳۱
- ۲۰-۵- قرار بایگانی پرونده ۲۳۲
- ۲۰-۶- قرار تأمین خواسته ۲۳۳
- ۲۰-۷- قرار غیر علنی بودن محاکمه ۲۳۴
- ۲۰-۸- قرار ارجاع موضوع شکایت به میانجیگری ۲۳۵
- ۲۰-۹- قرار تعلیق تعقیب ۲۳۶
- ۲۰-۱۰- قرار نگهداری موقت در کانون اصلاح و تربیت ۲۳۷
- ۲۰-۱۱- قرار ترک تعقیب ۲۳۸
- فهرست منابع و مآخذ ۲۴۰

مقدمه

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي إِلَيْهِ مَصَائِرُ الْخَلْقِ وَ عَوَائِبُ الْأَمْرِ نَحْمَدُهُ عَلَى عَظِيمِ إِحْسَانِهِ وَ نَسْتَعِينُ بِرُحْمَتِهِ وَ نُوَامِي قَضَائِهِ وَ امْتِنَانِهِ حَتَّىٰ يَكُونَ لِحَقِّهِ قَضَاءٌ وَ لِشُكْرِهِ أَدَاءٌ»

ستایش خدای را که بازگشت همه آفریدگان و پایان کارها به اوست. او را ستایش می کنیم. به سبب احسان فراوانش و برهان روشنش و فضل و عطای روز افزونش. ستایشی که حق او را به جای آرد و سپاسش را ادا کند و ما را به ثواب او نزدیک سازد و موجب فزونی بخشش او شود. بر اساس حدیثی از حضرت امام رضا (علیه السلام): «من لم يشكر المنعم من المخلوقين لم يشكر الله عز و جل» از زحمات همه بزرگوارانی که این حقیر را در تدوین این کتاب یاری کردند، صمیمانه تقدیر و تشکر می کنیم. به ویژه از اساتید دوره کارآموزی دکتر جواد حبیبی تبار، استاد احمد رضا غابدی و استاد حامی دیندار و... که در طول سالیان گذشته مرا در تحصیل علم و معرفت و فضائل اخلاقی یاری نموده اند تقدیر و تشکر می کنیم.

نگارش کتاب حاضر با هدفی کاملاً کاربردی به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ تنظیم شده است در این کتاب سعی شده است مباحث مربوط به صورت کاربردی در یک جلد جمع آوری گردد هر چند مطالبی همچون قرارهای نهایی، قرارهای تأمین کیفری، کیفر خواست و... به صورت خلاصه مطرح شد اما نگارنده در صدد است در آینده نزدیک مباحث فوق الذکر را به صورت مجزا و کاربردی مطرح نماید.

در پایان از همه همکاران قضائی استدعا دارم در صورت وجود اشکالات اعم از ماهوی و شکلی با ارائه نظرات خود موجبات تکمیل مباحث را فراهم آورند.

فصل اول: روش رسیدگی به پرونده های کیفری در دادسرا

۱- کلیاتی در مورد آیین دادرسی کیفری

آیین دادرسی کیفری در یک تقسیم بندی از حیث نظری، رشته ای از حقوق عمومی داخلی است که سازمان و نیز صلاحیت مراجع کیفری، چگونگی کشف جرم و تعقیب آن تشریفات دادرسی و نحوه اجرای احکام جزائی را بررسی می نماید و از حیث عملی آیین دادرسی کیفری به مجموع ضوابط و مقرراتی که برای کشف و تعقیب جرم و ترتیب دادرسی و اجرای احکام کیفری وضع شده اطلاق می گردد سابقا به آیین دادرسی کیفری (اصول محاکمات جزائی) گفته می شد که این اصول در واقع به تشریفات و قواعدی گفته می شود که در فاصله ارتکاب جرم و اجرای مجازات یا اقدامات تامینی و تربیتی رعایت می شود.

باید دانست که مفهوم آیین دادرسی کیفری مرکب از مفهومی عام و مفهومی خاصی است که مفهوم عام آن شامل کلیه ترتیبات و ضوابطی است که در زمینه کشف جرم، تحقیق و پیگرد آن و اجرای مجازات مربوطه تصویب شده است و لی مفهوم خاص آن صرفا شامل قواعد و تشریفات است که در دادرسی های کیفری از تاریخ صدور کیفر دادخواست تا اجرای حکم در دادگاه ها باید رعایت شود.

قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۷۸ در ماده ۱ آیین دادرسی کیفری را چنین تعریف نموده است «آیین دادرسی کیفری مجموع اصول و مقرراتی است که برای کشف و تحقیق جرائم و تعقیب مجرمان و نحوه رسیدگی و صدور رای و تجدید نظر و اجرای احکام و تعیین وظایف و اختیارات مقامات قضایی وضع شده است» اما در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ علاوه بر موارد فوق الذکر میانجیگری، صلح میان طرفین، تعیین وظایف و اختیارات ضابطان دادگستری و رعایت حقوق متهم، بزه دیده و جامعه نیز قید شده است.

قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ نوآوری ها و دست آوردهایی همچون تضمین حق دفاع متهم، تغییر رویکرد قانون گذار از نظام دادرسی تفتیش به سوی دادرسی انهایی در مرحله تحقیقات مقدماتی، امکان حضور وکیل در کلیه مراحل دادرسی، تدوین حقوق متهم تحت نظر، حذف بازداشت موقت اجباری پیش بینی جبران خسارت بی گناهایی که به اشتباه وارد جرعه فرایند کیفری گردیده و بازداشت شده، تشکیل پرونده شخصیت برای متهمان، حمایت از شهود و بزه دیدگان و پیش بینی نموده است.

۱-۱- موضوع آیین دادرسی کیفری

موضوع اصلی آیین دادرسی کیفری رسیدگی به حیثیت عمومی جرم است بنابراین رسیدگی به جنه خصوصی آن، امری فرعی می باشد از این مطلب چنین نتیجه می گیریم که بررسی سازمان مراجع کیفری و صلاحیت آنها، چگونگی تحقیق و تعقیب بزه، نحوه ی اجرای مجازات یا اقدامات تامینی و تربیتی، طرق اعتراض و شکایت از قرارها و احکام و راههای اثبات دعوی کیفری از موضوعات آیین دادرسی کیفری است ولی رسیدگی به ادعای ضرر و زیان مدعی خصوصی امری تبعی می باشد که فقط در صورت احراز اینکه ضرر و زیان مزبور ناشی از جرم بوده در آیین دادرسی کیفری از آن بحث می شود به این نکته فوق الذکر مواد ۱۵، ۱۶، ۸۶، ۱۱۲ و ۴۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ اشاره کرده است

۱-۲- مراحل دادرسی کیفری

برای رسیدگی به یک پرونده کیفری از مرحله دادسرا تا دادگاه مراحل ضروری است این مراحل به شرح ذیل است:

۱. مرحله کشف:

کشف جرم گاه به عهده ضابطین محاکم قضایی است. آنها در حدود وظایف و صلاحیت های خود مکلفند تا پس از اطلاع از وقوع جرم در جرائم مشهود تمام اقدامات لازم را به منظور حفظ آلات، ادوات، آثار، علائم و ادله وقوع جرم و جلوگیری از فرار یا مخفی شدن متهم و یا تبانی به عمل آورند و تحقیقات لازم را انجام دهند و بلافاصله نتایج و مدارک بدست آمده را به اطلاع دادستان برسانند و در جرائم غیر مشهود باید

بلافاصله مراتب را برای کسب تکلیف و اخذ دستورهای لازم به دادستان اعلام کنند به
مطلب فوق الذکر ماده^۱ ۴۴ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ اشاره کرده است.
۲. مرحله تعقیب:

تعقیب جرایم به عهده مقام قضایی می باشد که دادستان به نمایندگی از جامعه،
جرایم را مورد تعقیب قرار می دهد و دادستان به موجب قاعده الزامی بودن تعقیب
مكلف به انجام تعقیب است مگر در جرائم قابل گذشت که شاکی گذشت کرده باشد
لازم به ذکر است قاعده تعقیب قضایی به دادستان اختیار داده است که تحت شرایط
مقرر در قانون و در مورد جرائم مشخص تعقیب دعوی عمومی را شروع نکند یا از تداوم
آن صرف نظر نماید. که در قانون جمهوری اسلامی ایران به قاعده فوق الذکر مواد ۳۹،
۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰،
کیفری مصوب ۱۳۹۲ اشاره کرده است.

۳. مرحله تحقیقات مقدماتی:

به این مرحله ماده ۹۰ قانون آیین دادرسی کیفری اشاره کرده است که مجموعه
اقدامات قانونی است که از سوی بازپرس یا دیگر مقامات قضایی برای حفظ آثار و علائم
و جمع آوری ادله ی وقوع جرم، شناسایی، یافتن و جلوگیری از فرار یا مخفی شدن
متهم انجام می شود لازم به ذکر است شروع به تحقیقات مقدماتی از سوی بازپرس و
دادیار منوط به ارجاع دادستان می باشد که در آینده مفصلا به این مبحث پرداخته می

۱. ماده ۴۴- ضابطان دادگستری به محض اطلاع از وقوع جرم، در جرایم غیرمشهود مراتب را برای
کسب تکلیف و اخذ دستورهای لازم به دادستان اعلام می کنند و دادستان نیز پس از بررسی لازم،
دستور ادامه تحقیقات را صادر و یا تصمیم قضایی مناسب اتخاذ می کند. ضابطان دادگستری درباره
جرایم مشهود، تمام اقدامات لازم را به منظور حفظ آلات، ادوات، آثار، علائم و ادله وقوع جرم و
جلوگیری از فرار یا مخفی شدن متهم و یا تبانی، به عمل می آورند. تحقیقات لازم را انجام می دهند و
بلافاصله نتایج و مدارک به دست آمده را به اطلاع دادستان می رسانند. همچنین چنانچه شاهد یا مطلعی
در صحنه وقوع جرم حضور داشته باشد، اسم، نشانی، شماره تلفن و سایر مشخصات ایشان را اخذ و در
پرونده درج می کنند. ضابطان دادگستری در اجرای این ماده و ذیل ماده (۴۴) این قانون فقط در صورتی
می توانند متهم را بازداشت نمایند که قرائن و امارات قوی بر ارتکاب جرم مشهود توسط وی وجود داشته
باشد.

شود.

۴. مرحله دادرسی

صدور رای در مورد بزهکاری یا بیگناهی متهم و تشخیص اینکه بزهکار تا چه اندازه مسولیت دارد و سپس تعیین مجازات مربوطه درباره جرم به عهده دادگاه کیفری می باشد که از مواد ۲۹۴ الی ۴۸۲ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ به این مبحث پرداخته است.

۵. مرحله اجراء

مرحله پایانی در دادرسی کیفری همان مرحله اجرا حکم است اگر حکم حکایت از برائت متهم داشته باشد بلافاصله پس از اعلام رای اجرا می شود. در همین راستا اگر متهم در بازداشت باشد و دلیل بازداشت متهم اتهامی باشد که از آن تبرئه شده بلافاصله آزاد می شود و چنانچه حکم حکایت از محکومیت متهم داشته باشد اجرای حکم به استناد ماده ۴۸۴ بر عهده دادستان می باشد و معاونت اجرایی احکام کیفری تحت ریاست و نظارت وی در مناطقی که رئیس قوه قضائیه تشخیص می دهد در دادسرای عمومی عهده دار این وظیفه است که از مواد ۴۸۴ الی ۵۶۵ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ به این مرحله پرداخته است.

۱-۳- قلمرو آیین دادرسی کیفری

قوانین مصوب از جمله قوانین و مقررات راجع به آیین دادرسی کیفری از دو حیث محدود می شوند، یکی از جهت زمان و دیگری از جهت مکان.

از جهت زمان باید توجه داشت قاعده مشهور عطف به ماسبق نشدن مقررات جزایی که در ماده^۱ ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ آمده است متحصرا مربوط به

۱. ماده ۱۰- در مقررات و نظامات دولتی مجازات و اقدام تأمینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده است و مرتکب هیچ رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل را نمی توان به موجب قانون مؤخر به مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی محکوم کرد. لکن چنانچه پس از وقوع جرم، قانونی مبنی بر تخفیف یا عدم اجرای مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی یا از جهاتی مساعدتر به حال مرتکب وضع شود، نسبت به جرائم سابق بروع آن قانون تا صدور حکم قطعی، مؤثر است. هرگاه

قوانین ماهوی کیفری است نه قوانین شکلی کیفری. در اصل ۱۶۹ قانون اساسی، تصریح گردیده که «هیچ فعل یا ترک فعلی به استناد قانونی که بعد از آن وضع شده است جرم محسوب نمی شود» از طرفی ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی تصریح دارد که «مجازات تأمینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده و هیچ فعل یا ترک فعل را نمی توان بعنوان جرم به موجب قانون متاخر مجازات نمود».

همانطور که ملاحظه شد منطوق اصل و ماده یاد شده شامل قواعد حقوق جزاء می باشد نه آئین دادرسی کیفری. از طرف دیگر فرضی بر این است که هر قانون جدید که ناظر به آئین دادرسی باشد بهتر می تواند راه وصول به حقیقت و اجرای عدالت را نمایان سازد و ضامن آزادیهای متهم باشد و بر همین اساس اجرای فوری آن ضرورت می یابد و اجرای فوری آن مستلزم سیر قهقراپی است. اما از جهت مکان لازم به ذکر است که مقررات آئین دادرسی کیفری از آنجا که مربوط به نظم عمومی است جنبه درون سرزی دارد و فقط در دادگاههای داخلی لازم الاجراء می باشد بنابراین دادگاه کیفری صالح، بر اساس مقررات آئین دادرسی کیفری کشور متبوع خود، به جرائم و اتهامات گوناگون رسیدگی می نماید، حتی اگر به اتهام مربوط به اتباع خارجی رسیدگی کند.

۴۰

به موجب قانون سابق، حکم قطعی لازم الاجراء صادر شده باشد به ترتیب زیر عمل می شود:
۱- اگر رفتاری که در گذشته جرم بوده است به موجب قانون لاحق جرم شناخته نشود، حکم قطعی اجراء نمی شود و اگر در جریان اجراء باشد اجرائی آن موقوف می شود. در این موارد و همچنین در موردی که حکم قبلاً اجراء شده است هیچ گونه اثر کیفری بر آن مترتب نیست.

۲- اگر مجازات جرمی به موجب قانون لاحق، تخفیف یابد، قاضی اجرای مجازات موظف است قبل از شروع به اجراء یا در حین اجراء از دادگاه صادر کننده حکم قطعی، اصلاح آن را طبق قانون جدید تقاضا کند. محکوم نیز می تواند از دادگاه صادر کننده حکم، تخفیف مجازات را تقاضا نماید. دادگاه صادر کننده حکم با لحاظ قانون لاحق، مجازات قبلی را تخفیف می دهد. مقررات این بند در مورد اقدام تأمینی و تربیتی که در مورد اطفال بزهکار اجراء می شود نیز جاری است. در این صورت ولی یا سرپرست وی نیز می تواند تخفیف اقدام تأمینی و تربیتی را تقاضا نماید. تبصره - مقررات فوق در مورد قوانینی که برای مدت معین و یا موارد خاصی وضع شده است مگر به تصریح قانون لاحق اعمال نمی شود.

۲- طریقه رایج تشکیل یک پرونده جزایی

طبق ماده ۶۴^۱ قانون آیین دادرسی کیفری در امور جزایی یک پرونده ممکن است از پنج طریق تشکیل شود

الف: شکایت شاکی یا مدعی خصوصی

ب: اعلام و اخبار ضابطان دادگستری، مقامات رسمی یا اشخاص موثق و مطمئن

ج: وقوع جرم مشهود در برابر دادستان یا بازپرس

ت: اظهار و اقرار متهم

ث: اطلاع دادستان از وقوع جرم به طرق قانونی دیگر

بر خلاف امور جزایی در امور حقوقی وفق ماده ۲ آیین دادرسی مدنی آمده است که هیچ دادگاهی نمی تواند به دعوایی رسیدگی کند مگر اینکه شخص یا اشخاص ذینفع یا وکیل یا قائم مقام یا نماینده قانونی آنان رسیدگی به دعوا را برابر قانون درخواست نموده باشد. پس در طریقه تشکیل پرونده بین امور کیفری و حقوقی تفاوت وجود دارد.

اما اکثر پرونده های جزایی تشکیل شده در دادسرا یا از طریق شکایت شاکی می باشد یا از طریق اعلام و اخبار ضابطان دادگستری، مقامات رسمی یا اشخاص موثق و مطمئن که به این دو مورد اشاره می شود

۲-۱- از طریق اعلام و اخبار ضابطان دادگستری، مقامات رسمی یا اشخاص موثق و مطمئن

در برخی موارد دیده می شود که پرونده ای به مقام قضایی اصم از دادپاری یا بازپرسی ارجاع می شود که حسب گزارش ضابطین دادگستری یا نهاد های دیگر از جمله میراث فرهنگی، اداره منابع طبیعی، اداره بهداشت تشکیل شده است که به عنوان مثال به چندین مورد اشاره می شود:

۱. گزارش ضابطین دادگستری مبنی بر کشف ۵ گرم مواد مخدر از نوع تریاک در يد

۱. ماده ۶۴- جهات قانونی شروع به تعقیب به شرح زیر است: الف- شکایت شاکی یا مدعی خصوصی
ب- اعلام و اخبار ضابطان دادگستری، مقامات رسمی یا اشخاص موثق و مطمئن ب- وقوع جرم مشهود،
در برابر دادستان یا بازپرس ت- اظهار و اقرار متهم ت- اطلاع دادستان از وقوع جرم به طرق قانونی
دیگر

آقای یا گزارش ضابطین مبنی بر کشف یک دستگاه تجهیزات دریافت از ماهواره در پد آقای

نکته:

گزارش ضابطین در خصوص جرائم مواد مخدر، معمولا همراه با برگ سبزی هست که به برگ توزین مواد مخدر معروف می باشد در این برگ مشخصات مواد مکشوفه و میزان آن بطور دقیق همراه با اسامی متهمین درج شده است که این برگ توزین در ۵ صفحه با رنگ های مختلف تنظیم گردیده است که برگ سفید مخصوص انبار تحویل گیرنده مواد مخدر می باشد. برگ آبی متعلق به واحد کشف، برگ سبز مخصوص پرونده های قضایی و برگ قرمز مرتبط با دهبیخانه شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر استان بوده و برگ زرد مرتبط با امور مالی می باشد که به نمونه ای از برگ توزین مواد مخدر به شرح ذیل اشاره می شود.

برگ توزین مواد مخدر

اسامی متهمین

ردیف	نام	نام خانوادگی	نام پدر	یگان کاشف	کلاس پرونده	شعبه
۱						
۲						
۳						
۴						

مشخصات مواد مخدر و روانگردان مکشوفه

ردیف	نوع	سانت		گرم		کیلو		جمع
		بدون لفاف	با لفاف	بدون لفاف	با لفاف	بدون لفاف	با لفاف	
۱	تریاک							
۲	هروئین							
۳	حشیش							
۴	مرفین							
۵	سوخته تریاک							
۶	شیره مطبوع							
۷	تفاله							
۸	گراس							
۹	کراک (هروئین فشرده)							
۱۰	کریستال (هروئین خالص)							
۱۱	شیشه							
۱۲	کوکائین							
۱۳	سایر							

نوع	تعداد	نام آمپول و قرص
آمپول		
قرص		
سایر		

شماره و تاریخ تشخیص مواد توسط دستگاه:

.....

.....

.....

امضاء تحویل گیرنده

امضاء تحویل دهنده

امضاء نماینده حفا

این فرم در ۵ نسخه تنظیم و با مهر لبار و شماره ثبت معتبر میباشد.

نکات:

در خصوص جرائم مواد مخدر چند نکته لازم به یادآوری می باشد.

- ۱- مجازات ردیف ۱ الی ۱۳ برگ توزین مواد مخدر در ماده ۴ و ۸ قانون مبارزه با مواد مخدر بیان شده است.
- ۲- مجازات امپول و قرص در ماده ۴۰ قانون مبارزه با مواد مخدر بیان شده است.
- ۳- استعمال مواد مخدر توسط افراد معتاد و غیر معتاد مواد ۱۹ و ۱۵ قانون مبارزه با مواد مخدر اشاره کرده است.
- ۴- حمل و نگهداری، ساختن و خرید و فروش و ... آلات و ادوات استعمال مواد مخدر ماده ۲۰ قانون مبارزه با مواد مخدر اشاره کرده است.
- ۵- هنگامی که مقام قضایی صورت جلسه کشف مواد توسط پلیس مبارزه با مواد مخدر را مطالعه می کند رعایت این نکته لازم است که حتما دقت شود که علاوه بر کشف مواد مکشوفه آیا آلات و ادوات استعمال مواد مخدر نیز در صورت جلسه موجود است یا خیر در صورت مثبت بودن پاسخ حتما در تفهیم اتهام و قرار نهایی این مطلب ذکر شود و نسبت به آن تصمیم گیری گردد.
۲. گزارش اداره منابع طبیعی مبنی بر تصرف اراضی منابع طبیعی به مقدار متر مربع توسط آقای